

v Škofji Loki: „Učiteljstvu je treba kosti numerirati!“ Ona naj zve nemoralnosti, ki se proizvajajo nad učiteljstvom v živi besedi, da ji bodo ostala jasno v spominu in bo zaupalo tedaj učiteljstvu, ko bo potreba izreči odločilno besedo in obsodbo nad našimi zatiralci.

Tega postopanja do sedaj ni bilo in mi smo ga pogrešali, žalilo nas je to mnogokrat, a bili smo obzirni. Mogoče preobzirni in se je to nad nami samimi maščevalo. Naše vrste so se otresele gnilobe in kar je bilo nagritega, je šlo tja, kamor spada. Ta proces je bil potreben, ker mi potrebujemo za novo dobo, ki se nam odpira, čistih vrst in svežih moči. Rekli smo že nekoč, da mi ne potrebujemo vnanjih preobratov, temveč notranjih preobratov, to je evolucije v srcih in mislih učiteljstva, in ta se vrši ravno sedaj v dobi preseku. Ta notranji preporod nam pa ustvari mož, na katere se bomo lahko zanašali tudi z največjimi zahtevami. Zatorej bomo vestno motrili svoje vrste, šteli značaje, da se nam pozneje zopet ne vrinejo škodljivci v naše vrste. Če se pa vrste naših nasprotnikov zadovoljujejo z vnanjimi, navideznimi prevrati, je to njih skrb, mi zase poudarjamo, da bomo od sedaj naprej odločno zavračali vsak tak element, ker postanejo ravno ti elementi v kritičnih trenutkih najnevarnejši.

S temi besedami se obračamo posebno de mlajšega učiteljstva, da se pripravi na novo dobo in delo, ki nas čaka. Iz sedanjih perspektiv je razvidno, da ne bomo korakali sami, temveč bomo našli opore v močnem delu našega naroda, vendar se moramo v prvi vrsti zanašati le nase in v samopomoč. Naša podlaga je napredna, a ukleniti se političkim strankam ne bomo dali. Po sedanjih dobi šele napoči dan, ko bo učiteljstvo dobojevalo boj za svobodo in ugled svojega stanu.

Čo bodo voditelji javnega mnenja z nami, bomo mi z njimi, če ne, bomo bojevali boj sami dalje, čeprav „na smrt obsojeni“ vemo, da napoči tudi nam dan vstajanja!

Ne bo učal klerikalizem dneva, da bi se vse slovensko učiteljstvo valjalo pred dr. Šušteršičem v blatu in da bi kot sužnji nekoč Cezarju klicalo: „Slava ti imperator, umirajoči te pozdravljajo!“ Zakaj mi predobro pojмимо besede, ki so izšle iz ust istega moža: „Šola je prokletstvo za ljudstvo!“ In pretočno se zavedamo svojega poklica!

† Josip Klobučar.

Iz Zagreba nam je došla žalostna vest, da je tamkaj preminul naš vrli prijatelj in tovariš Josip Klobučar, ki se je še udeležil „Zvezine“ skupščine v Radovljici.

Hrvaškemu naprednemu učiteljstvu, ki mu je služil blagopok. Klobučar z vsem srcem, naše iskreno sožalje ob prebriski izgubi!

Značajnemu možu in iskrenemu prijatelju ostani neminljiv spomin tudi v vrstah slovenskega učiteljstva!

Taki so!

V težkih časih živi Kranjsko učiteljstvo. Kdor se za te žalostne razmere le količkaj zanima, mora občudovati žilavost tistega učiteljstva, ki je v kljub vsemu terorizmu in korupciji ostalo značajno in je kot tako raje vztrajalo pri ovsnjaku, nego se nepošteno pripilazilo do kolača. Zakaj v trdni zavesti, da pošteno delo zasluži poštenega kruha, nismo hoteli ukloniti kolen in se s suženjsko tremo drsati k plačilu, dobro vedoč, da nam ne gre iz milosti, marveč da je krvavo zasluženo in da nam gre po vsej pravici. — Dajte cesarju, kar je cesarjeva in Bogu, kar je božjega — dajte vsakemu svoje, to je geslo posteljakov!

Strahen, obupen je že ta velikovečni boj za izboljšanje našega gmotnega stanja. Povsod, kamor smo potrkali, so nam argii v obraz koš oblub, a storilo se ni nikdar nič v tem oziru. Ni čudno, da se je začela čistiti naša armada, da so se vzdignili iz niškega cepali po vrsti v sovražni tabor. Ostal pa nas je trop neustrašenih, ki nam je na izbožvljenju ali smer.

Taka je perspektiva našega položaja že izdaleč — a še mnogo obupnejša je, kdor jo študira in konturah: „Slovenec že mori Slovenca brata!!!“

Res, velikodušni smo. Mirno prebolevamo udarce svojih zaslepljenih, prodanih bratov, brez togote poslušamo njihove sirove psovke... „Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!“

Dolgo dobo smo se naslanjali na tuje rame in naposled smo se preverili, da nam je iskati zmage le v samopomoči in nikjer drugje. Pustili smo se izkoriščati na vsakojake načine, a danes nečemo biti več hlapci svojega plačila, nečemo biti več prosjaki — ampak zahtevati moramo, kar smo že davno zaslužili. Naša zahteva pa bodi odločna, neupogljiva, neumakljiva niti za ped, zakaj le tako pridemo do tega, kar je našel!

Kdo nam more zanikati potrebo temeljitega izboljšanja našega gmotnega stališča? Kdor bi se to drznil, nima sreča ne duše in ne zasluži, da se ga prišteva članom človeške družbe! Ali ni zadosti žalostno, da ima pri nas vsak hlapec, ki še morda za silo ne zna brati in pisati, danes gmotno stališče dosti boljše od učitelja izobraženca, ki je vendar pretrgal nekaj hlače po srednješolskih klopih, ki ima v žepu državno zrelostno izpričevalo in katerega posel se sme prištevat najnapornejšim! Ali nam morete pokazati v dvajsetem stoletju večjo korupcijo? — Ko bi bilo po meri našega sedanjega plačila, bi morali hoditi po cesti s svojimi družinami vred razcapani in sestradani, da bi nam bilo videti skozi kosti.

Prva skrb vsakemu človeku je njegov obstanek. Zanj se je treba boriti v prvi vrsti. Tako krvave borbe za obstoj pa nima menda noben individij pod nebeškim solncem nego baš značajno krajsko učiteljstvo. Iz šole k posebnim uram, v posojilnice, občinske pisarne, k orglam in k podobnim stranskim opravkom se zatekaj — ako je na razpolago — še sreča! ti uboga para, če nečeš poginiti na cesti z ženo in otroki nag, bolan in sestradan! Zakon pa je seveda prav lepo zapisan: Dajte učiteljem, da bodo s svojimi družinami živeli, času in kraju primerno lahko brez stranskih opravil. — Tako je pisano — a udejeviti neče nihče tega. To je umazana ironija!

Toda kaj je treba več ponavljati take in enake jeremijade, saj vidimo vendar prejasno, kako je: Vero so oblekli v politički plašč, pravico so skrili, postavilo so našemili z masko sleparstva in ironije, poleg pa so postali slepi in gluhi za vse, kar jim blagodejno ne spolzne v obsežno bisago.

Taki so naši kruhorezci. Toda Bog jim blagoslovi, nismo jim zavidni; da, še več jim privoščimo, samo nam naj dajo, kar je našega! Zato nam gre in za nič drugega!

Zgodovina vseh časov je priča, da je v slogi moč in zmagaja, v neslogi pogin. Mi smo bili v tem pogledu že apriori za prvo, in ideal za slogo nas je vodil do danes. „Najjasneje je pokazala to stremljenje „Zaveza“, ko je razposlala na vsa šolska vodstva „Vprašalne pole komiteja za reformo ljudske šole.“ Kdor je stavljen vprašanja prečital, je lahko izprevidel, da je stvar eminentne važnosti za vse slovensko ljudskošolsko učiteljstvo, „poleg pa strogo objektivna. To ideja „Zaveza“ je moral po pametni sodbi pozdraviti vsak slovenki učitelj brez razlike mišljenja, zakaj docela jasno je, da gre za celokupni blagor. Kdo bi mogel biti „Zavezi“ dovolj hvaležen za ta njen trudapoln korak in za ogromno, mučno delo, ki jo še čaka!

Niti od daleč nam ni prišlo na misel, da bi se našel kdo med slovenskim učiteljstvom, ki bi zaludil „Zavezi“ za to njeno požrtvovalnost pesek v oči — In vendar se je to zgodilo! — V „Slovencu“ se je oglasil predpretečeno sredo skrajno zaslepljen in zagrizen človek — slovenski učitelj! — ki se je drznil pljuniti svojim bratom v obraz. Pregnusno se nam vidi, da bi citirali na tem mestu njegovo skrajno hudobno bujskarijo!

Taki so torej! Črlo lastne koristi teptajo; to je gotovo višek zaslepljenja!

„Kärnten den Deutschen!“

Ob priliki, ko so se razposlale vprašalne pole komiteja za reformo ljudske šole, je došlo največ vprašalnih pol nazaj iz utrakvističnih šol s Koroškega. Na njih je bilo vse polno neslanih, naravnost žaljivih opazk. Tako n. pr. je pošta vračala pisma zato, ker je bilo na njih slovensko ime kraja, s pripomnjo „Existiert nicht!“ *)

Najznačilnejše je pa pismo iz Zilske Bistrice, v katero je učitelj utrakvistične šole, prepojen z nemško-narodnim šovinizmom, zapisal: „Kärnten den Deutschen!“ Ta izjava je značilna, ker je iz nje razvidno, kake (t. j. najzagrizenejše) učitelje se nastavlja na Koroškem na utrakvistične šole, da potujčujejo našo dečo, da jo prepajajo z janičarskim duhom. Kako naj tak učitelj nudi naši slovenski deci pouk, ki odgovarja členu XIX. drž. osnovnega zakona, po katerem imajo vsi avstrijski narodi nedotakljivo pravico, izomikati se v svojem jeziku.

Proč z utrakvističnimi šolami, to naj bo geslo naših poslancev v boju za jezikovno vprašanje v Avstriji, ker te šole so Slovincem le pesek v oči in služijo le v germanizatorične namene! Člen XIX. mora postati jase, in to najbolj v šolskem oziru, ker drugače nam ravno na ta način požro na Koroškem s pomočjo utrakvističnih šol, kjer nastavlja učitelje, s pomočjo katerih uveljavljajo zgoraj označeno geslo — nad 100.000 Slovincem. Če našim Kočevarjem ni potreba dvojezičnih šol, ki prebivajo na popolnoma slovenskem ozemlju, je dolžnost avstrijske vlade, da preskrbi tudi koroškim Slovincem šol, s podporo katerih se bodo s pomočjo lastnega denarja in na lastni zemlji lahko izobraževali v materinščini. Žalostno za Avstrijo, da še do danes noče pripoznati pravega pogoja kulturnega napredka in še ni uveljavila načela velikega pedagoga Komenskega, ki je dejal, da je prvi pogoj uspešnemu pouku — materinščina. Pač ni bila Avstrija vredna velikega reformatorja šolstva in ni zaslužila, da bi bila deležna njegovih dobrot!

Ta karakterističen slučaj pa naj služi našim poslancem kot nov argument, da povedo naši vladi, kaj je pravzaprav člen XIX. drž. osnovnega zakona in kako se ga rešuje. Izvajajmo konsekvence, ker bolje je, da častno pademo v boju, kakor da bi nečastno poginili!

Dekliški pouk na višjih učnih zavodih.

Deputacija zveze avstrijskih ženskih društev je bila dne 21. pret. mes. pri naučnem ministru Stürgkhu, kjer je protestirala proti odloku naučnega ministrstva z dne 27. februarja, s katerim se znatno otežuje dosedanji pouk deklic na deških gimnazijah in realkah. Ministrstvo je namreč izdalo naredbo, da smejo deklice obiskovati srednje šole samo v takih krajih, kjer ni kake višje dekliške šole, in še tam le v gotovem razmerju z dečki, namreč 5 %.

Grof Stürgkh je odgovoril, da bo sklical jeseni enketo, na kateri se bo razpravljalo, kako naj se omogoči deklicam pouk na višjih šolah. — Same enkete, da ne pridemo od njih nikamor naprej!

Šola novega tipa.

Že davno obstojajo na Nemškem posebne šole za manj nadarjene učence, sedaj so pa poizkušali v Berlinu z uvedenjem posebne šole za izredno nadarjene dijake. Svrha tej šoli pa bi bila, da zamorejo izredno nadarjeni dijaki s pomočjo te posebne šole izvršiti srednje šole v krajšem času, nego se to normalno dogaja. Prvi razred take šole otvorijo v začetku bodočega šolskega leta.

Uravnava učiteljskih plač na Hrvaškem.

Enketa sklicana zaradi tega vprašanja, nadaljuje svoja posvetovanja. Predlog naučnega oddelka, da bi se učiteljem dovolili vzgojni prispevki in dvostrake doklade, je enketa odklonila, dočim je sprejet predlog poslanca Rojca, da se vsem učiteljem zviša temeljna

*) V tem so koroški nacionalci podobni našim Slovincem!

plača. Troški bi bili v obeh slučajih enaki. Sedaj izdelala hrvaška vlada načrt, ki bo na jesen predložen saboru, tako da bo povišanje plač moglo stopiti v veljavo z dnem 1. januarja 1911.

Hrvaškim tovarišem želimo mnogo uspeha v boju za kruh!

Pozabljena §§ na Kranjskem!

§ 55

(Drž. zak. št. 62.) Najmanjše prejemke, izpod katerih ne sme nobena šolska občina iti na nižje, je odmeriti tako, da učitelji niso primorani truditi se s postranskimi opravili, ampak da lahko svojo moč na svoj poklic obračajo, in da je učiteljem še tudi mogoče svoje rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja.

Da se učiteljem za časa in do dobrega daje, kar jim gre, za to skrbé in o tem do- ločujejo šolska oblastva.

§ 5

(Dež. zak. št. 21.) V vsakem šolskem okraju je napraviti najmanj eno meščansko šolo.

Vlado, ki je svoj čas telegrafično za- ukazala ustanovitev nemške mestne šole v Ljubljani, prosi kranjsko učiteljstvo za izvršitev gornjih §§!

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Jubilejska samopomoč. Odborova seja bo v torek, dne 5. julija ob 3. uri popoldne na Igu. Zaostale prosim, da poravnajo svoja plačila, da ne bo izkazovati dolgov.

Predsednik.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev. Delegate so dalje pri- avila sledeča Zavezina društva:

- III. Goriško učiteljsko društvo:
6. Ignacij Križman, nadučitelj v Dorn- bergu;
7. Pavel Plesničar, nadučitelj v Aj- dovščini;
8. Alojzij Verč, nadučitelj v Kanalu;
9. Rudolf Vižintin, nadučitelj v Renčah;
10. Jakob Rojce, učitelj v Gradišču;
11. Rudolf Žnidarčič, učitelj v Dorn- bergu;
12. Amalija Jelšek, učiteljica v Dorn- bergu.
- IV. Sežansko učiteljsko društvo:
13. Anton Berginec, šolski ravnatelj v Sežani;
14. Alojzij Hreščak, učitelj v Lokvi;
15. Caharija Silvester, učitelj v Povirju;
16. Balbina Eppich, učiteljica v Divači.
- V. Učiteljsko društvo za Trst in okolico v Trstu:
17. Emil Pakiž, šol. voditelj v Križu;
18. Ferdo Stare, šolski voditelj v Bar- kovljah;
19. Martin Furlan, učitelj na Proseku;
20. Alojzij Bukavec, učitelj na Proseku;
21. Anton Grmek, učitelj na Vrdeli;
22. Ana Schreiner, učiteljica v Bar- kovljah;
23. Iva Sabadin, učiteljica na Vrdeli.
- VI. Učiteljsko društvo za šolski okraj Rudolfovo:
24. Marija Clarici, nadučiteljica v Ru- dolfovem;
25. Adela Turk, učiteljica v Rudol- fovem;
26. Fran Dular, nadučitelj v Valti vasi;
27. Viljem Gebauer, nadučitelj v Šmi- helu pri Rudolfovem.

Prosimo, da še druga Zavezina društva prijavijo delegate, da jih objavimo v prihodnji številki „Učit. Tov.“

Za glavno zborovanje se je dalje zglasila tema: „Narodno obrambno delo slovenskega učiteljstva.“
Vodstvo Zaveze: L. Jelenc predsednik.
Kranjsko.
Učiteljsko društvo za šolski okraj Iltijski ima svoj občni zbor dne 10. julija t. l. v Šmatnem pri Litiji ob dveh po- poldne s sledečim dnevnim redom:
1. Otvoritev zborovanja po predsedniku.
2. Predavanje o varstvu otrok. Govori gospod svetnik Milčinski.
3. Zastopnika učiteljstva poročata o za- stopstvu učiteljstva v c. kr. okrajnem šolskem svetu.